

УДК 327.8; 94

DOI [https://doi.org/10.32689/2523-4625-2024-3\(75\)-9](https://doi.org/10.32689/2523-4625-2024-3(75)-9)

Маріанна МАРУСИНЕЦЬ

кандидат філологічних наук, доцент кафедри історії та суспільних дисциплін,
старший дослідник, Науково-дослідний центр імені Тіводора Легоцькі
Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II
ORCID: 0000-0001-7366-9328

ПЕРСПЕКТИВИ ПОВЕРНЕННЯ ЗАКОРДОННИХ ІРЛАНДЦІВ НА БАТЬКІВЩИНУ ТА ПРОБЛЕМИ ІМІГРАЦІЇ В РЕСПУБЛІЦІ ІРЛАНДІЯ

Встановлено, що багаторічна еміграція з Республіки Ірландія призвела до утворення численної ірландської діаспори. Сьогодні деякі члени діаспори повертаються додому – до Республіки Ірландія, до них приєднуються іммігранти, особливо з інших країн ЄС. Відносини з Великою Британією, США, Канадою, Австралією та ЄС, де проживає найбільша кількість вихідців з Ірландії, визначили імміграційну політику Республіки Ірландія, що зосереджена на питаннях інтеграції та надання притулку всім громадянам, які мають ірландське коріння. Незважаючи на деякі побоювання, ставлення ірландців до імміграції загалом залишається позитивним.

Виявлено, що на початку 1990-х рр. у Республіці Ірландія розпочинається епоха імміграції, що пов'язана як із поверненням частини численної діаспори ірландської держави, так і з періодом швидкого економічного зростання країни – перетворення Республіки Ірландія на «Кельтського тигра» аж до глобальної фінансово-економічної кризи 2008 р., що серйозно зачепила ірландську державу. Багато членів ірландської діаспори по всьому світу повертаються, до них приєднуються іммігранти, особливо з інших країн ЄС. Відносини зі Сполученим Королівством та ЄС сформували імміграційну політику Республіки Ірландія. Сучасні політичні дискусії в Республіці Ірландія зосереджені на питаннях, пов'язаних з інтеграцією та притулком. Незважаючи на деякі побоювання, ставлення ірландців до імміграції залишається загалом позитивним

З'ясовано, що протягом останніх п'яти років близько 100 тис. ірландців повертаються на батьківщину з-за кордону на рік, що є безпрецедентним. Більшість емігрантів, які повертаються, – це люди віком від 30 до 44 років, які мають дітей та освіту в ірландській системі освіти. Доведено, що сьогодні іммігранти стикаються з труднощами в пошуку роботи, особливо в Дубліні, з визнанням своїх кваліфікацій, з пошуком житла, з доглядом за дітьми та з медичним обслуговуванням. Сьогодні актуальним залишається питання необхідності спрощення процесу визнання іноземних кваліфікацій та забезпечення доступу до різних програм підтримки, таких як «Допоможи купити». Важливо спростити процес працевлаштування та забезпечити підтримку самозайнятості. Необхідно створити умови для отримання медичної допомоги та доступ до приватної медичної страховки. Ірландські емігранти, які повертаються, стикаються з проблемами під час реінтеграції в ірландське суспільство.

Ключові слова: Республіка Ірландія, імміграція, іммігранти, діаспора, міграція, еміграція, глобалізація, поворотна міграція.

Marianna Marusynets. PROSPECTS FOR THE RETURN OF OVERSEAS IRISH TO THEIR HOMETOWN AND THE PROBLEMS OF IMMIGRATION IN THE REPUBLIC OF IRELAND

It has been established that many years of emigration from the Republic of Ireland have led to the formation of a large Irish diaspora. Today, some members of the diaspora are returning home to the Republic of Ireland, and they are joined by immigrants, especially from other EU countries. Relations with the United Kingdom, the United States, Canada, Australia and the EU, where the largest number of Irish people live, have shaped the Republic of Ireland's immigration policy, which focuses on integration and asylum for all citizens with Irish roots. Despite some concerns, the attitude of the Irish towards immigration remains generally positive.

It has been revealed that in the early 1990s an era of immigration begins in the Republic of Ireland, which is associated with both the return of part of the Irish state's large diaspora and a period of rapid economic growth in the country – the transformation of the Republic of Ireland into a «Celtic Tiger» before the global financial and economic crisis of 2008, which severely affected the Irish state. Many members of the Irish diaspora around the world are returning, joined by immigrants, especially from other EU countries. The relationship with the UK and the EU has shaped the immigration policy of the Republic of Ireland. Contemporary policy debates in the Republic of Ireland centre on issues related to integration and asylum. Despite some misgivings, Irish attitudes towards immigration remain generally positive

It has been established that over the past five years, around 100,000 Irish people have returned to their home country from abroad each year, which is unprecedented. Most returning emigrants are aged between 30 and 44, have children and are educated in the Irish education system. It has been shown that immigrants today face difficulties in finding work, especially in Dublin, in having their qualifications recognised, in finding accommodation, in having childcare and in having healthcare. The need to simplify the process of recognising foreign qualifications and to provide access to various support programmes such as “Help to Buy” remains a pressing issue. It is important to

simplify the process of finding employment and to provide support for self-employment. It is necessary to improve the conditions for receiving healthcare and access to private health insurance. Returning Irish emigrants face problems in reintegrating into Irish society.

Key words: Republic of Ireland, immigration, immigrants, diaspora, migration, emigration, globalisation, return migration.

Постановка проблеми. У 1995 р. колишня президентка Республіки Ірландія Мері Робінсон виступила з новаторською промовою під назвою «Турбота про ірландську діаспору», в якій вона наголосила на важливості зміцнення зв'язків з великою світовою спільнотою Ірландії. Відтоді в міру того, як ірландські уряди, що змінювали один одного, вступали в діалог із діаспорою, почали з'являтися ініціативи, які зрештою призвели до розроблення стратегії розвитку ірландської діаспори. У 2015 р. було опубліковано стратегічний документ під назвою «Глобальні ірландці» (англ. Global Irish) [1], а у 2020 р. Політику щодо повернення ірландців додому було доповнено новим важливим документом – «Глобальна Ірландія: стратегія ірландської діаспори на 2020-2025 р.» [2]. Політика діаспори Республіки Ірландія встановлює конкретні зобов'язання з вивчення питань, що зачіпають ірландців за кордоном, а також тих ірландських емігрантів, які прагнуть повернутися на батьківщину. Дослідження здебільшого були присвячені причинам, через які люди залишили Ірландію, і тому, як вони адаптувалися до життя в приймаючій країні, а також обмінам і зв'язкам між островом і його діаспорою. Однак досліджень, присвячених нещодавній поворотній міграції в Ірландію і труднощам, з якими можна зіткнутися сьогодні, недостатньо.

Уперше з 1851 р., під час Великого голоду, населення Республіки Ірландія перевищило 5 млн. осіб у 2022 р., що є величезним зростанням порівняно з менш ніж 4 млн. у 2002 р.. Ця зміна частково пов'язана зі зміною структури міграції. За ці 20 років в Ірландію іммігрувало понад 1,6 млн. осіб, при цьому чиста внутрішня міграція склала близько 520 тис. осіб. Історично Ірландія була країною масової еміграції, і вона швидко перетворилася на новий напрямок для іммігрантів. Тут проживає значна кількість іммігрантів з інших країн-членів ЄС і за його межами, а також зростає кількість дітей іммігрантів, які вносять свій внесок у збільшення расового та етнічного розмаїття. У той час як еміграція як ірландських громадян, так і іноземних підданих триває, проблема імміграції останніми роками привертає дедалі більше політичної та суспільної уваги [3].

Наслідки відносно недавнього перетворення Республіки Ірландії з країни масової

еміграції на країну імміграції ще належить повністю усвідомити. Зростання расового, етнічного та релігійного розмаїття поки що не призвело до значних змін у традиційних структурах суспільства, таких як система державних шкіл, здебільшого католицьких, але зміни, що тривають, ставлять питання перед традиційними елементами ірландського суспільства. Імміграція також підняла на поверхню давні проблеми, пов'язані з доступом до суспільних благ, таких як житло, охорона здоров'я та послуги для інвалідів. Ширше невдоволення з приводу надання послуг і вартості життя використовується прихильниками обмежень, які сподіваються на політичний прорив на місцевих та національних виборах.

Проте ставлення ірландців до імміграції залишається загалом позитивним і, згідно з дослідженням Інституту економічних і соціальних досліджень, є одним із найпозитивніших в усьому ЄС. Ще невідомо, чи призведе це до повної інтеграції та рівності для дедалі більшої кількості дітей іммігрантів, особливо на тлі популярності вкрай правих політичних голосів, що зростає.

Увага до проблем імміграції, що зростає часом відволікає від триваючої еміграції з Республіки Ірландія, яка залишається високою і відносно маловивченою. Зокрема, буде важливо краще зрозуміти рівні подальшої міграції людей, які нещодавно отримали ірландське громадянство, і тих, хто ідентифікує себе як членів расової або етнічної групи меншин, на доповнення до авторитетніших досліджень з еміграції громадян Республіки Ірландія. Аналогічним чином, буде важливо оцінити, чи впливає на зворотну міграцію громадян Республіки Ірландія заклопотаність з приводу якості життя в країні, особливо обмеженого і дорогого житла. Подібного роду побоювання були висловлені транснаціональними корпораціями зі штаб-квартирами в Республіці Ірландія, оскільки це може знизити їхню здатність наймати й утримувати кваліфікованих працівників з-за кордону.

Економічний крах, що розпочався 2008 р., продемонстрував, як швидко може змінитися міграція до Республіки Ірландія та з Республіки Ірландія, а також пов'язані з цим політичні пріоритети. Однак очевидно, що Ірландська Республіка є важливим місцем

призначення іммігрантів, а також країною-джерелом значної еміграції. Забезпечення того, щоб іммігранти могли брати повноцінну участь у житті ірландського суспільства, а також надання підтримки емігрантам під час їхнього від'їзду та повернення, матиме вирішальне значення для соціальної згуртованості, оскільки населення зростає і стикається з новим тиском [3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У вітчизняній історіографії констатується недостатня кількість робіт, що присвячені проблемам та перспективам повернення емігрантів ірландського походження, які прагнуть повернутися на батьківщину – до Республіки Ірландія. Також бракує і досліджень, як у вітчизняній історіографії так і західній, що присвячена проблемам імміграції. Це пов'язано в першу чергу з тим, що Ірландія протягом трьох століть залишалася стабільним джерелом еміграції всесвітнього значення і лише з 1990–х рр. у період стрімкого економічного зростання і до 2008 р. – початку світової економічної кризи в країну почали повертатися громадяни ірландського походження з усіх країн компактного проживання. Протягом останніх п'яти років констатується відновлення масового повернення громадян, які мають ірландські коріння, а також збільшується частка мігрантів неірландського походження. Тому, джерельною основою дослідження став науковий доробок американських, ірландських та європейських дослідників. В контексті даного дослідження необхідно виокремити науковий доробок, що присвячений проблемам та перспективам повернення громадян з ірландськими коріннями, а також проблем та перспективам імміграції до ірландської держави громадян неірландського походження. У цьому контексті на особливу увагу заслуговують наукові розвідки таких дослідників, як Макгінніті Ф., Кінгстон Г., Гілмартін М., Кліодна М., О'Кіф-Віньєрон Г., Макманус М. тощо.

Мета дослідження. Основна мета даного дослідження полягає у вивченні та аналізі перспектив повернення емігрантів ірландського походження на батьківщину, а також імміграційних тенденцій та проблем в Республіці Ірландія.

Виклад основного матеріалу. Офіційна статистика показує, що сьогодні населення Республіки Ірландії перебуває на рекордно високому рівні – 5,2 млн. осіб [4]. Констатується найбільший щорічний приріст – у середньому на майже 90 тис. осіб з 2008 р.. Ця цифра включає як природний приріст, так і імміграцію. У 2022 р. було зафіксовано най-

вищий рівень імміграції з 2007 р. Незважаючи на повідомлення про приблизно 60 тис. вибулих за річний період, Центральне статистичне управління (ЦСУ) повідомляє про позитивну чисту міграцію у трохи більше ніж 61 тис. осіб, що на майже 50 тис. осіб більше, якщо порівнювати з 2021 р. Існує низка чинників та тенденцій, які можуть пояснити демографічний бум. Звичайно, частково збільшення пов'язане з природним приростом. За 12-місячний період було зареєстровано майже 61 тис. народжень порівняно усього з 33 тис. смертей. Рівень народжуваності збільшився на 16 відсотків порівняно з попереднім роком. Будь-яка демографічна та міграційна статистика залежить від глобальних подій, які можуть пояснити багато коливань. Однак, незважаючи на це, населення Республіки Ірландія сьогодні неухильно зростає за рахунок імміграції і, за прогнозами, продовжуватиме зростати [5].

У 2022 р., за даними Центрального статистичного управління (ЦСУ), у складі населення Республіки Ірландія налічувалося майже 12 тис. іммігрантів. Це число можна розбити таким чином: – 28 900 громадян Ірландії, які повернулися; – 24 300 осіб були громадянами ЄС; – 4 500 осіб були громадянами Великої Британії; – 28 000 були українцями; – 5 000 були вихідцями з інших країн за межами ЄС і Великої Британії. За останні 30 років імміграційна статистика була вищою лише один раз, це було у 2007 р. ЦСУ повідомляє про збільшення імміграції до Республіки Ірландія на 85 відсотків порівняно з 2021 р. Демографічний склад іммігрантів в Республіці Ірландія сильно різниться, вікові діапазони іммігрантів такі: – 49,6 відсотків у віці від 25 до 44 років; – 4 відсотка у віці 65 років і старше; – 20,6 відсотка у віці 15–24 років; – 15,5 відсотка у віці від 0 до 14 років. Понад 50 відсотків іммігрантів мали кваліфікацію третього рівня, точний відсоток становить 58,2 відсотка – це еквівалентно університетському диплому або аналогічному [5].

Ця статистика включає людей з різних соціально-економічних верств, починаючи від ірландських громадян, які повертаються, і закінчуючи тими, хто шукає притулку в Республіці Ірландія. Додаткову статистику можна знайти безпосередньо у звітах ЦСУ, які також класифікують імміграційну статистику за статтю, віросповіданням та іншими ключовими характеристиками.

Аналогічно до імміграційної статистики, кількість громадян Ірландії, які мігрують, також збільшилася у 2022 р. Майже

60 тис. осіб емігрували з Республіки Ірландія у 2022 р. порівняно з 54 тис., які виїхали у 2021 р. Це збільшення приблизно на 10 відсотків. З огляду на те, що в країну в'їжджає більше людей, ніж виїжджає, це дає позитивну міграцію в 61 тис. осіб, чиста міграція попереднього року становила трохи більше 11 тис. осіб. З тих, хто покинув Республіку Ірландія, близько 14 тис. виїхали проживати до Великої Британії, що менше порівняно з 18 тис. у 2021 р. [5].

Очевидно, що передбачити імміграцію та еміграційну статистику непросто. Безпрецедентні події, як-от приплив українських мігрантів до Республіки Ірландія, є свідченням того, що може статися все, що може швидко вплинути на населення і кількість людей, які виїжджають або в'їжджають у країну. Чисельність населення Ірландії ніколи не була такою високою і продовжує зростати, причому періоди зростання коливаються протягом багатьох років. Прогнозується, що з часом зростання Республіки Ірландія продовжиться в помірному відношенні.

В контексті авторського дослідження необхідно підкреслити, що уперше з 1851 р., з часів Великого голоду, населення Ірландської Республіки перевищило 5 млн. осіб у 2022 р., що є величезним зростанням порівняно з менш ніж 4 млн. у 2002 р. Ця зміна частково пов'язана зі зміною структури міграції. За ці 20 років в Ірландію іммігрувало понад 1,6 млн. осіб, при цьому чиста внутрішня міграція склала близько 520 тис. осіб. Республіка Ірландія, яка історично була країною масової еміграції, швидко перетворилася на новий іммігрантський напрямок. Тут проживає значна кількість іммігрантів з інших країн-членів ЄС і з-за меж країни, а також зростає кількість дітей іммігрантів, які вносять свій внесок у збільшення расового та етнічного розмаїття. Хоча еміграція як ірландських громадян, так і іноземців триває, питання імміграції останніми роками привертає дедалі більшу увагу політиків, науковців і громадськості [6].

Дедалі більше людей, які живуть у Великій Британії, мають ірландські паспорти, оскільки їх можуть отримати діти ірландських громадян, а також ті, у кого хоча б один дідусь чи бабуся народився в Ірландії. Сьогодні кількість заявок на отримання паспорта ірландської держави різко зросла після того, як Брекзит ввів нові обмеження на мобільність в ЄС [6].

За винятком короткого періоду в 1970–х рр., коли люди повернулися до Республіки Ірландія або переїхали до неї під час короткочасного економічного буму, імміграція не

почала перевищувати еміграцію до середини 1990–х рр. У період розширення ЄС у 2004 р. спостерігалось швидке зростання імміграції з нових держав-членів ЄС, особливо з Польщі та Литви. Імміграційний пік припав на 2007 р., коли прибуло понад 150 тис. осіб. Економічна криза 2008 р. ненадовго змінила структуру міграції; у період з 2010 р. по 2014 р. Республіку Ірландія щорічно залишало більше людей, ніж прибувало, у 2013 р. емігрувало понад 80 тис. осіб. Але відтоді імміграція відновилася. У середньому, кількість ірландських громадян (включно з тими, хто народився за кордоном і успадкував своє громадянство), які щорічно переїжджають або повертаються в країну, залишається відносно стабільною і становить від 20 тис. до 30 тис. осіб протягом останніх 15 років [6].

З 2015 р. до Ірландської Республіки щорічно прибуває чиста імміграція, і, за оцінками, чиста імміграція у 2023 р. склала трохи менше ніж 78 тис. осіб і є найвищою з 2007 р. Ця цифра за 2023 р. містить значну кількість українців, що рятуються від війни, включно з багатьма з майже 105 тис. людей, які прибули в період із 4 березня 2022 р. (коли набрала чинності Директива ЄС про тимчасовий захист) до 4 лютого 2024 р [6].

Вивчаючи перешкоди, з якими стикаються ірландські емігранти після повернення, важливо враховувати країну, з якої вони виїжджають. Це матиме наслідки через існування двосторонніх угод, схожість юрисдикцій та спільне членство в наднаціональних організаціях (наприклад, ЄС). Чотири найбільші країни призначення, а саме Англія та Уельс, Австралія, США та Канада, складають понад 65% усіх громадян ірландського походження, які повертаються до Республіки Ірландія. Це свідчить про помітний перекис профілю емігрантів, які повертаються, з точки зору географічного розподілу [7, с. 11]. Повернення з країн Європейського Союзу виявляється менш проблематичним.

Причини, через які ірландці хотіли повернутися до Ірландії, були різними, але головною причиною була «сім'я і друзі» [7, с.25], щоб емігранти могли скористатися послугами сім'ї та мереж підтримки, недоступних їм за кордоном [8, с.8]. Друга причина була пов'язана з дітьми та їхнім вихованням в ірландському середовищі. Це, найімовірніше, стосується вікової групи 30-44 років. Іншими причинами були освіта та виховання дітей в ірландській системі освіти, за якими слідували ті, хто заявляв, що їхній переїзд за кордон був лише тимчасовим, а інші – можливості працевлаштування в Республіці Ірландія. Беручи

до уваги віковий склад ірландських мігрантів, які повертаються (30-44 роки) і основні причини їхнього рішення повернутися, питання догляду за дітьми, охорони здоров'я та шкільної освіти, наприклад, будуть викликати велику заклопотаність у багатьох з них. У ключових звітах про поворотну міграцію було виявлено такі перешкоди для повернення до Республіки Ірландія: зайнятість, житло, охорона здоров'я, догляд за дітьми, освіта, адміністративні питання, реінтеграція тощо [9].

Громадянство Республіки Ірландія можуть отримати всі, хто народився на острові Ірландія, включно з територією Північної Ірландії, до 2005 р., а також їхні діти. Особи, які народилися за межами Ірландії і мають дідуся чи бабусю, які народилися на острові Ірландія, або батька, який був громадянином Ірландії на момент народження заявника, мають право стати громадянами Ірландії після внесення їх до Реєстру іноземних народжень. Особи, які народилися на острові Ірландія після 2005 р., мають право на набуття громадянства тільки у тому разі, якщо один із батьків був або мав право бути громадянином Республіки Ірландія або Великої Британії, постійно проживав в Республіці Ірландія або Північній Ірландії, або був законним резидентом протягом трьох із чотирьох років до народження заявника. Імігранти також можуть натуралізуватися як громадяни після певного періоду проживання, який може бути скорочений для подружжя ірландських громадян [6].

Всеосяжний підрахунок імігрантів проводиться в рамках регулярних переписів населення, які зазвичай проводяться кожні п'ять років. Однак ці обстеження менш ефективні для збору даних про зростаючу кількість дітей імігрантів, які не обов'язково є громадянами Республіки Ірландія. Через велику кількість членів діаспори, які повертаються, підрахувати поточну чисельність імігрантів в Республіці Ірландія складніше, ніж може здатися. Під час останнього перепису населення 2022 р. в Республіці Ірландія проживало майже 632 тис. іноземних громадян, що становить 12 відсотків населення країни. Але в це число не входять представники діаспори, які народилися в інших країнах, отримали ірландське громадянство у спадок і переїхали в країну пізніше, а також натуралізовані імігранти, які не мають ірландського коріння. За місцем народження понад 955 тис. жителів народилися за межами острова Ірландія, що становить близько 19 відсотків населення. До цього числа входять багато жителів, які народилися в Австралії, Великій Британії та США,

половина з яких під час перепису 2022 р. назвала себе «білими ірландцями» [6.].

Щодо імігрантів не ірландського походження, у цілому, можна констатувати, що у 1960-х рр. Республіка Ірландія ввела обмеження на в'їзд для імігрантів, але у 1970-х рр. політика стала більш ліберальною. У 1980-х рр. було запроваджено обмеження на в'їзд для певних груп, включно з громадянами країн Карибського басейну та Східної Європи. У 1990-х рр. відбулися зміни в іміграційній політиці, включно із запровадженням системи балів для оцінки кваліфікації імігрантів, що спричинило значне зростання кількості імігрантів, особливо з країн Карибського басейну. У 2000-х рр. акцент змістився на економічну міграцію, що призвело до збільшення кількості імігрантів з країн ЄС. Це зі свого боку призвело до зростання населення і зміни демографічної структури. У 2004 р. Республіка Ірландія ввела ліберальну політику для нових громадян ЄС, але система видачі дозволів для громадян, які не входять до ЄС, стала більш вибірковою. У 2006 р. було опубліковано доповідь, що підкреслює важливість ініціативи в інтеграції імігрантів. Після виборів 2007 р. було розроблено програму для уряду, що містить плани з інтеграції. У 2008 р. було представлено доповідь «Міграційна нація», в якій підкреслювалася здатність Республіки Ірландія до адаптації до іміграції. Незважаючи на плани з інтеграції, економічна криза 2008 р. призвела до відкладення багатьох ініціатив. Нині імігранти широко поширені по всій Республіці Ірландія, але існують проблеми з расизмом і дискримінацією. Громадська думка щодо іміграції залишається приглушеною, і політичні партії уникають обговорення цього питання і майбутнє іміграційної політики залишається невизначеним [9].

Поляки становили найбільшу групу іноземних громадян за останні роки, трохи випереджаючи громадян Великої Британії. Кількість громадян Польщі та Великої Британії, які проживають в Республіці Ірландія, скоротилася в період з 2016 р. до 2022 р., хоча за той самий період значно збільшилася кількість осіб із подвійним ірландським громадянством. У 2022 р. майже 32 тис. осіб мали подвійне громадянство Республіки Ірландія та Великої Британії, що більш ніж удвічі більше, ніж у 2016 р. Це збільшення насамперед є реакцією на Брекзйт, оскільки громадяни Великої Британії, які проживають в Республіці Ірландія, мають ті самі права, що й громадяни Республіки Ірландія. Однак більш широке зростання кількості випадків подвій-

ного ірландського громадянства – при цьому велика кількість громадян Республіки Ірландія так само мають громадянство Польщі, Нігерії та Філіппін – також є наслідком більш ранньої імміграції та п'ятирічного очікування, що вимагається від більшості іммігрантів, перш ніж вони зможуть подати заяву на натуралізацію [10].

Підрахунок за місцем народження окремих осіб малює іншу картину нинішнього складу іммігрантів. У 2022 р. понад 289 тис. жителів Республіки Ірландія народилися в Сполученому Королівстві (включно з Північною Ірландією, а також Англією, Шотландією та Уельсом), що значно більше, ніж тих, хто народився в Польщі. В Індії також народилося набагато більше людей, ніж тих, хто декларує індійське громадянство: це може бути пов'язано з тим, що вони натуралізувалися в Республіці Ірландія і їм не дозволено зберігати індійське громадянство. Дані про потік мігрантів у країну і з неї менш надійні. Статистика показує, що кількість власників дозволів на роботу і прохачів притулку різко зросла з 2014 р., хоча вони становлять невелику частку всіх іммігрантів. Водночас немає публічної статистики щодо міжнародних студентських віз та інших короткострокових віз [11].

Необхідно зазначити, що після Брекзиту потоки іммігрантів з Великої Британії значно збільшилися. Сьогодні чимало мігрантів, зокрема з африканських країн, замість того, щоб залишатися у Великобританії прямують до Республіки Ірландія. Угода, в результаті якої Велика Британія вийшла зі складу ЄС, включала угоду про те, що кордон між Великобританією та Республікою Ірландія залишиться «м'яким», тобто не буде піддаватися фізичним бар'ерам або звичайним перевіркам чим і скористалися чимало мігрантів.

Звіт «ВВС» показує, що 91 відсоток заяв про надання притулку в Республіці Ірландія у 2024 р. було подано в Бюро міжнародного захисту в центрі Дубліна, а не в аеропорту або поромному порту. Це свідчить про те, що мігранти прибули суходолом, тобто з британсько-ірландського кордону в Північній Ірландії, єдиного сухопутного кордону Ірландії. Дублін насилу справляється зі спробами забезпечити мігрантів, і по всьому історичному місту виникають великі наметові містечка, повні чоловіків-мігрантів. Міські притулки та житлові служби в Республіці Ірландія ніколи не були розраховані на те, щоб справлятися з приливними хвилями нескінченної масової міграції [12].

Ірландський народ засвідчує невдоволення тим, як уряд ірландської держави проводить

імміграційну політику. Останніми роками понад 10 тис. прохачів притулку щорічно подають заяви про надання притулку в Республіці Ірландія, що є величезним числом для такої відносно невеликої країни. Як і в більшій частині Європи, їхні заяви про надання притулку значною мірою фіктивні і є винятково способом отримання посвідки на проживання в ЄС. Високі показники відмови, що іноді перевищують 90 відсотків для деяких національностей, таких як алжирці, підтверджують, що більшість цих заяв про надання притулку є фіктивними.

Оскільки мігранти прямують до Республіки Ірландія, а не до Великобританії, ірландська держава оголосила, що депортує їх назад до Великобританії. І це незважаючи на те, що в березні 2023 р. Високий суд Дубліна оголосив, що Великобританія не є «безпечною країною», куди слід депортувати осіб, які шукають притулку, через її політику щодо африканських країн, наприклад Руанди. Більше того, Великобританія заявила, що не прийме їх назад, або, принаймні, доки Франція не погодиться прийняти депортацію прохачів притулку з Великобританії до Франції. Три європейські країни зараз грають у «гарячу картоплю» з прохачами притулку. Якщо Республіка Ірландія справді депортувала мігрантів до Великої Британії, а Британія відправила їх до Франції, ці мігранти можуть просто спробувати знову проникнути в ірландську державу, як дехто вже погрожував зробити [12].

Сьогодні міграція досягає рекордних рівнів, ірландський істеблшмент, схоже, охочіше звинувачує «крайніх правих» або дії сусідньої Великобританії, а не на свою власну помилкову політику. Багато європейських країн роблять кроки щодо припинення масової імміграції, і Швеція, Португалія та Великобританія є яскравими недавніми прикладами. На жаль, політичні лідери Республіки Ірландія, схоже, не можуть або не бажають визнати наявність проблеми, тоді як простих ірландців змушують розплачуватися за це [12].

Хоча Ірландія є членом ЄС, на її імміграційну політику традиційно більше впливали відносини зі Сполученим Королівством через її історію з Великою Британією та суперечки з приводу статусу Північної Ірландії, яка є частиною Сполученого Королівства, але де чимало громадян висловлюють бажання об'єднатися з Республікою Ірландія. Прикладом цього є Єдиний простір для подорожей, який довгий час дозволяв громадянам Республіки Ірландія та Великої Британії вільно переміщатися між двома країнами. Ірландські

лідери відчули необхідність узгодити політику Великої Британії щодо захисту Єдиного простору для подорожей і тому обрали, яку міграційну політику ЄС запровадити в дію, зробивши вибір на користь кількох інструментів ЄС із надання притулку та щодо міграції громадян третіх країн. Однак вихід Сполученого Королівства з ЄС – Брекзїт у 2020 р. підірвав відносини між Лондоном і Дубліном, і поточні ознаки вказують на те, що після Брекзїту імміграційна політика Республіки Ірландії, можливо, більшою мірою наближається до норм ЄС [6].

Необхідно зазначити, що важливою вимогою для багатьох емігрантів, які повертаються, є можливість знайти роботу в Ірландії. Опитування емігрантів, проведене «Indecon», виявило широкий спектр галузей, у яких були зайняті респонденти, які брали участь у їхньому опитуванні. Охорона здоров'я та соціальна робота були найбільшим сектором, тут працювали 13,3 % респондентів. Дещо менша частка респондентів працювала у сфері освіти (12,9 %), професійної, наукової та технічної діяльності (12,1 %), будівництва (11,5 %) або фінансової, страхової діяльності та нерухомості (11,2 %) [7, с.57].

Було визнано важким знайти відповідні можливості працевлаштування в Республіці Ірландія. Інші проблеми, наприклад робота з рекрутинговими компаніями, короткострокові контракти, заробітна плата, податки, пенсії для тих, хто виходить на пенсію в Республіці Ірландія, робочий час і підтвердження кваліфікації, також згадувалися ірландськими емігрантами, які повернулися. У відповідях на опитування проекту «Crosscare» у якості проблемних питань згадувалися терміни працевлаштування – «Я не міг знайти роботу упродовж 18 місяців» – і труднощі з пошуком постійної роботи на повний робочий день або в якості літнього працівника. Інші респонденти назвали місце розташування проблемою, зазначаючи: «За межами Дубліна не так багато можливостей для працевлаштування». В одному зауваженні, що стосується самозайнятості, йшлося про те, що «було дуже мало підтримки, коли ми намагалися відкрити бізнес» [8, с. 11].

Також згадувався логістичний бар'єр особистих співбесід. Часто процес найму вимагав кількох особистих співбесід, іноді з дуже коротким повідомленням про заключні етапи процесу. Такий процес співбесіди може стати значним фінансовим тягарем для кандидатів-емігрантів, які повертаються, і, отже, потенційною перешкодою під час прийняття на роботу для тих, хто живе за кордоном.

Однак у майбутньому ця проблема може бути вирішена завдяки пандемії «COVID-19», оскільки відеоконференції на таких платформах, як «Zoom» і «Teams», стали нормою. Це може допомогти людям, які перебувають за кордоном, у пошуку роботи, і роботодавці, можливо, будуть більш охочі проводити співбесіди он-лайн.

Питання про визнання іноземних кваліфікацій також хвилювали ірландців. Це питання було порушено спеціально в галузях догляду за хворими, викладання, будівництва та охорони правопорядку. Крім того, вчителю, який здобув освіту за кордоном, наприклад, знадобиться знання ірландської мови для викладання на початковому рівні в Ірландії. В однієї особи в рамках дослідження «Crosscare» сталася затримка в офіційному визнанні її кваліфікації на п'ять місяців [8, с. 10]. Це може затримати пошук роботи і лягти тягарем на їхні фінанси. Емігранту, який повернувся, найімовірніше, знадобляться заощадження, щоб пережити цей період очікування.

Емігранти, які мають професійну кваліфікацію ЄС, мають більше переваг, оскільки європейське законодавство передбачає визнання професійних кваліфікацій всередині ЄС [13]. В Республіці Ірландія є низка відповідних «Компетентних органів», які визначають спроможність людини працювати в професійній сфері. Ця процедура може зайняти певний час, тому емігрантам, які повертаються, можливо, доведеться чекати певний період, перш ніж вони зможуть влаштуватися на роботу або займатися своєю професією в Республіці Ірландія.

Пошук відповідного житла був ще однією проблемою для ірландських емігрантів, які повертаються (і дійсно, це турбує всіх ірландців). Хронічна нестача житла означає, що в Республіці Ірландія дуже важкі умови для людей із середнім доходом. Доступ до послуг надзвичайно ускладнений для тих, хто повертається з-за кордону, оскільки не існує політики, що враховує становище тих, хто не може виконати звичайні вимоги до оформлення документів саме тому, що вони жили за кордоном. По суті, система є вкрай дискримінаційною і доводиться констатувати, що Республіка Ірландія більше не забезпечує всіх своїх громадян [7, с.36].

Зростання цін на нерухомість відображає брак житла, особливо у великих міських центрах Республіки Ірландія, особливо в Дубліні. Ірландські емігранти, які повертаються, вважають оренду або купівлю житла дуже складним і дорогим завданням. Орендна плата в Дубліні приблизно на 22% вища, ніж у

Парижі, а оренда квартири з однією спальнею в Дубліні коштує у середньому 1600 євро [14].

Також існують суворі правила Центрального банку щодо кредитування, і нещодавні емігранти, які повернулися, можуть зіштовхнутися з труднощами під час отримання іпотеки. У деяких ірландських емігрантів, які повертаються, виникають проблеми з визнанням їхньої трудової книжки або з урахуванням їхнього заробітку з-за кордону під час подачі заяви на іпотеку – жоден з банків не визнає трудові книжки іноземців або підтвердження здатності заробляти» [8, с.12].

Багато ірландських емігрантів, які повертаються, виключені з ініціативи «Допоможи купити», що передбачає податкові знижки для покупців, які вперше купують житло, для поповнення депозиту, необхідного для купівлі їхнього житла (нещодавно побудованих будинків). Людина виключається з цієї ініціативи, якщо вона не платила податки в Республіці Ірландія протягом останніх чотирьох років поспіль, і тому частина мігрантів, які повертаються, імовірно, буде виключена з цієї ініціативи. Було рекомендовано, щоб ця програма була відкрита для мігрантів, які повертаються та які сплачували податки в Республіці Ірландія протягом чотирьох років, принаймні, за останні 14 або 15 років, щоб дати цій групі можливість накопичити на депозит [9].

Що стосується охорони здоров'я, в Ірландії існує дворівнева державна і приватна системи охорони здоров'я, і державна система охорони здоров'я відкрита для тих, хто «зазвичай» проживає в Республіці Ірландія (принаймні один рік у країні). Якщо у вас немає права на медичну картку, охорона здоров'я в Республіці Ірландія може бути дуже дорогою [15]. Приватна медична страховка необхідна через тривалі періоди очікування лікування в державних лікарнях, але доступ до неї для мігрантів, що повертаються, може бути проблематичним і включати періоди перебування в Республіці Ірландії. Страховики мають право встановити максимальний період очікування в 26 тижнів для нових клієнтів, але для допоміг у зв'язку з вагітністю та пологами встановлено період очікування у 52 тижні. Однак, якщо у людини вже було захворювання, вона повинна почекати 5 років, щоб отримати компенсацію за будь-які витрати, понесені у зв'язку з цим захворюванням [16]. «Довічний рейтинг спільноти» може також застосовуватися до емігрантів, які повернулися, оскільки страхова премія, яку люди платять за медичну страховку, збільшується з віком, в якому вони виходять на ринок приватного

медичного страхування. Це може призвести до того, що емігрантам, які повертаються, доведеться платити за приватну медичну страховку більше, ніж якби вони ніколи не покидали Ірландію. Люди, які повертаються з країн з хорошою охороною здоров'я, можуть вважати повторний вхід в ірландську систему складним і дорогим.

Необхідно також відзначити наявність проблем із середньою освітою для дітей іммігрантів. По всій Республіці Ірландія налічується 92 не конфесійні початкові школи під назвою «Навчаємо разом», але вони користуються великим попитом. Брак шкільних місць у деяких регіонах може стати проблемою для сімей емігрантів, які повертаються. Ці сім'ї можуть не знати за кілька років, чи повернуться вони додому, і, що важливіше, вони можуть не знати район Ірландії, де планують оселитися, тому не зможуть записати своїх дітей у списки черговиків за кілька років.

Вища освіта також пов'язана з проблемами. Якщо сім'ї хочуть, щоб їхні діти навчалися в університеті, можуть виникнути проблеми. Ірландська система оплати навчання в бакалавраті третього рівня складається з трьох категорій. «Схема безкоштовного навчання», яка передбачає внесок студента у розмірі 3000 євро. Майбутній студент повинен проживати в Республіці Ірландія три з останніх п'яти років, бути громадянином ЄС або членом сім'ї громадянина, щоб скористатися цим. По-друге, існує категорія «збори ЄС», де кожен навчальний заклад третього рівня встановлює збори, і вони можуть варіюватися залежно від обраного курсу. У зв'язку із заявою міністерства у 2014 р. учні з Республіки Ірландія та ЄС, які провели щонайменше п'ять років в ірландській шкільній системі (початковій або середній), можуть скористатися тарифами ЄС. Це була дуже довгоочікувана реформа для мігрантів, що повертаються, з дітьми університетського віку. По-третє, існує категорія «Міжнародні збори або збори за межами ЄС», і збори встановлюються на розсуд навчального закладу. Вони діють, якщо студент не підпадає під жодну з двох інших категорій, включно з невідповідністю вимогам як до посвідки на проживання в ЄС, так і до громадянства/імміграції. Це означає, що діти деяких ірландських емігрантів стикаються зі зборами, що стягуються за межами ЄС, якщо їхні діти хочуть здобути вищу освіту в Ірландії:

Перешкоди для водіння автомобіля та отримання страховки були розцінені емігрантами, опитаними у звітах, як одні з найскладніших перешкод, з якими стикаються

багато емігрантів, що повертаються. Майже 30% емігрантів, які нещодавно повернулися, їздять на роботу на машині [7, с. 7]. Вартість і затримки з отриманням можливості керувати машиною були для них серйозним розчаруванням і, ймовірно, завадили багатьом із них знайти роботу. Серед них була велика кількість кваліфікованих ірландських емігрантів у будівельному секторі, які виїхали під час майнової кризи, яким було б набагато важче повернутися до Республіки Ірландія, якби їм заважали водити машину.

Висновки. Сьогодні деякі члени діаспори повертаються на батьківщину – до Республіки Ірландія, до них приєднуються іммігранти, особливо з інших країн ЄС. Відносини з Великою Британією, США, Канадою, Австралією та ЄС, де проживає найбільша кількість вихідців з Ірландії, визначили імміграційну політику Республіки Ірландія, що зосереджена на питаннях інтеграції та надання притулку всім громадянам, які мають ірландське коріння. Незважаючи на деякі побоювання, ставлення ірландців до імміграції загалом залишається позитивним

Громадянство Республіки Ірландія доступне будь-кому, хто народився на острові Ірландія – включно з територією Великої Британії – Північною Ірландією – до 2005 р., а також їхнім дітям. Люди, які народилися за межами Ірландії, у яких бабуся і дідусь народилися на острові Ірландія або батько, який був громадянином Ірландії на момент народження заявника, мають право стати громадянами Республіки Ірландія, щойно їх буде внесено до Реєстру іноземних народжень. Люди, які народилися на острові Ірландія після 2005 р., мають право на отримання громадянства тільки у тому разі, якщо батько був або мав право бути громадянином Ірландії або Великої Британії. Був постійним жителем Республіки Ірландія або Північної Ірландії, або мав право проживати на законних підставах протягом трьох із чотирьох років до народження заявника. Іммігранти також можуть натуралізуватися як громадяни після закінчення терміну проживання, який може бути скорочений для подружжя громадян Ірландії.

Наслідки відносно недавнього перетворення Республіки Ірландія з країни масової еміграції на країну імміграції ще належить повністю усвідомити. Зростання расового, етнічного та релігійного розмаїття поки що не призвело до значних змін у традиційних структурах суспільства, таких як система державних шкіл, здебільшого католицьких, але зміни, що тривають, ставлять питання перед традиційними елементами ірланд-

ського суспільства. Імміграція також підняла на поверхню назрілі проблеми, що пов'язані з доступом до суспільних благ, таких як житло, охорона здоров'я та послуги для інвалідів. Ширше невдоволення з приводу надання послуг і вартості життя використовуються прихильниками обмежень, які сподіваються на політичний прорив на міських та національних виборах. Проте ставлення ірландців до імміграції залишається загалом позитивним і, згідно з дослідженням Інституту економічних і соціальних досліджень, є одним із найпозитивніших в усьому ЄС. Проте залишається невідомо, чи призведе це до повної інтеграції та рівності для дедалі більшої кількості дітей іммігрантів, особливо на тлі популярності вкрай правих політичних голосів, що зростає.

Економічний крах, що розпочався у 2008 р., продемонстрував, як швидко може змінитися міграція до Республіки Ірландія та з Республіки Ірландія, а також пов'язані з цим політичні пріоритети. Однак очевидно, що Республіка Ірландія є важливим місцем призначення іммігрантів, а також країною-джерелом значної еміграції. Забезпечення того, щоб іммігранти могли брати повноцінну участь у житті ірландського суспільства, а також надання підтримки емігрантам під час їхнього від'їзду та повернення, матиме вирішальне значення для соціальної згуртованості, оскільки населення зростає і стикається з новими викликами.

Економічні спади в Республіці Ірландія у 1950–х, 1980–х рр. і, останнім часом, після початку світової фінансово-економічної кризи 2008–2013 рр., щоразу викликали значну еміграцію. Відновлення економіки в десятиліття після попередніх криз призвело до скорочення еміграції та збільшення поворотної міграції – імміграції. Оскільки недавні емігранти з Республіки Ірландії, судячи з усього, мають вищу кваліфікацію, ніж їхні колеги, які залишилися на батьківщині, держава, ймовірно, зацікавлена в тому, щоб залучити цих емігрантів до повернення додому в найближчому майбутньому. Їхнє повернення принесе особливу користь їхнім сім'ям і громадам на батьківщині – групам, які економісти регулярно ігнорують.

Очевидно, що основні перешкоди, з якими стикаються ірландські емігранти, що повертаються до Республіки Ірландія, можуть бути зменшені, якщо іммігранти будуть більш повно враховуватися під час розробки майбутньої політики. Це дало б змогу зняти деякі проблеми, що виникають під час повернення людей до Республіки Ірландія. Незважаючи

на те, що в минулому було внесено корективи до нормативних актів, очевидно, що необхідні додаткові зусилля для надання допомоги людям і сім'ям, які повертаються, і підвищення привабливості Республіки Ірландія як місця для проживання. У той час як необхідно брати до уваги більш відчутні бар'єри, не слід нехтувати і менш обговорюваним питанням психосоціального благополуччя осіб, які повертаються.

У період економічного зростання – «кельтського тигра», ірландський уряд активно взаємодіяв зі своєю діаспорою, особливо у зв'язку з нестачею робочої сили в таких кваліфікованих галузях, як інформаційні технології. Ірландські емігранти або особи ірландського походження, які поверталися, проходили стратегічний відбір і високо цінувалися за свій унікальний досвід і набір навичок, які розглядалися як цінний актив для Республіки Ірландія. Після завершення епохи «кельтського тигра» і подальшої рецесії, що ознаменувалася крахом ірландського ринку нерухомості та порятунком урядом численних банків, тема поворотної міграції до Республіки Ірландія зникла з публічних дискусій і політичних порядків денних.

Питання повернення в Республіку Ірландія порушили в програмних документах 2015 р. (Глобальний ірландець: політика Ірландії щодо діаспори) і 2020 р. (Стратегія ірландської діаспори на 2020–2025 рр.), присвячених ірландській діаспорі. Було визнано, що емігранти, які повертаються, роблять свій внесок у розвиток навичок і знань, які можуть сприяти економічному розвитку на національному та місцевому рівнях. Політичний документ 2020 р. демонструє більший акцент на розвитку взаємовигідних відносин із глобаль-

ною діаспорою, просуванні ірландських цінностей за кордоном, підтримці культурного самовираження діаспори та зміцненні міжнародної репутації Республіки Ірландія порівняно з тією увагою, яку приділяють поверненню ірландських емігрантів. Ірландський уряд продовжує приділяти увагу в основному зовнішнім питанням, а не внутрішнім проблемам. Крім того, було визнано проблеми, з якими стикаються окремі особи та сім'ї, які повертаються до Республіки Ірландія. Однак, незважаючи на ці визнання, для емігрантів, які повертаються на батьківщину зберігаються численні перешкоди, і прогрес в усуненні бар'єрів залишається поступовим.

Можна припустити, що ірландський уряд не використовує потенціал ірландських емігрантів, які повертаються, як провідників змін, враховуючи їхній накопичений досвід і знання. Ці люди проживали в багатьох країнах світу, накопичуючи не тільки матеріальний професійний досвід, який може виявитися корисним для ірландської економіки, а й нематеріальні навички, які не менш цінні. Такі люди набули здатності адаптуватися до іноземних культур, звичаїв і менталітету, а також до різних умов роботи та адміністративних систем. У деяких випадках вони навіть опанували іноземні мови. Подальші дослідження ірландських репатріантів, їхнього закордонного досвіду, знань, набутих ними за кордоном, мереж, які вони створили, а також жорстких і м'яких навичок, які вони розвинули, могли б дати більш повне уявлення про цей потенційний ресурс для Республіки Ірландія. Мігранти, які повертаються, можуть багато чого запропонувати і, якщо їм посприяти, вони здатні зробити позитивний внесок у майбутнє Республіки Ірландія.

Література:

1. Charges for hospital services. *Citizens Information of Republic of Ireland*. 17 April 2023. URL: <https://www.citizensinformation.ie/en/health/health-services/gp-and-hospital-services/hospital-charges/>
2. Cost of Living in Dublin. *NUMBEO*. 2024. URL: <https://www.numbeo.com/cost-of-living/in/Dublin>
3. Directive 2005/36/EC of the European Parliament and of the Council of 7 September 2005 on the recognition of professional qualifications. October 20, 2007. *Eur-Lex. Access to European Union law*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32005L0036>
4. Employment Permits Statistics 2023. *Ireland Department of Enterprise, Trade, and Employment (DETE)*. January 4, 2024. URL: <http://www.ipo.gov.ie/en/ipo/pages/statistics>
5. Gilmartin M., Clodhna M. A Small Country with a Huge Diaspora, Ireland Navigates Its New Status as an Immigration Hub. *Migration Information Source*. June 5, 2024. URL: <https://www.migrationpolicy.org/article/ireland-diaspora-immigration>
6. Global Ireland: Ireland's Diaspora Strategy, 2020-2025. *Department of Foreign Affairs*, 4 August 2023. URL: <https://www.gov.ie/en/campaigns/globalireland/>
7. Global Irish: Ireland's Diaspora Policy. *Department of Foreign Affairs*. March 2015. Dublin. URL: <https://www.dfa.ie/media/globalirish/global-irish-irelands-diaspora-policy.pdf>
8. «Home for Good?» – Crosscare Migrant Project Report on Returning Irish Emigrants. *British Catholic Bishop's Conference*. 3 May, 2017. URL: <https://www.catholicbishops.ie/2017/05/03/home-for-good-cross-care-migrant-project-report-on-returning-irish-emigrants/>

9. Indecon Economic Report on Addressing Challenges Faced by Returning Irish Emigrants. *Indecon International Economic Consultants*. 27 February 2018. URL: https://www.indecon.ie/assets/files/pdf/indecon_economic_report_on_addressing_challenges_faced_by_returning_irish_emigrants.pdf
10. Irish immigration statistics. *McGinley Solicitors*. 2023. URL: <https://mcginleylaw.ie/irish-immigration-statistics-2023/>
11. McGinnity F., Kingston G. An Irish Welcome? Changing Irish Attitudes to Immigrants and Immigration: The Role of Recession and Immigration. *The Economic and social review*. September 2017. Vol. 48(3). P.281–304.
12. McManus M. Ireland At the Breaking Point on Immigration. *Federation for American Immigration Reform (FAIR)*. May 01, 2024. URL: <https://www.fairus.org/blog/2024/05/01/ireland-breaking-point-immigration>
13. New customer waiting periods. *The Health Insurance Authority*. 2024. URL: <https://www.hia.ie/information/waiting-periods>
14. O’Keeffe-Vigneron G. Leaving Ireland is easy. It’s going home that’s hard: The Barriers to Return for Irish Emigrants. *Études irlandaises*. 2022. Vol. 47(2). P. 89–105. DOI: <https://doi.org/10.4000/etudesirlandaises.13423>
15. Population of Ireland. *Database of the Earth*. 2024. URL: <https://database.earth/population/ireland>
16. Population Usually Resident and Present in the State. *Central Statistics Office*. May 30, 2023. URL: <https://data.cso.ie/>